

4. Скрипченко О. В. Вікова та педагогічна психологія / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К.: Просвіта, 2001. – 416 с.
5. Чорна І. М. Психологія профорієнтаційної діяльності / І. М. Чорна // Тернопіль: видавництво ТНПУ, 2006. – 66с.
6. Чорна І. М. Формування психологічної готовності майбутнього вчителя до профорієнтаційної роботи в школі : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Ірина Михайлівна Чорна. – К., 2003. – 349 с.

В статье раскрыто значение выбора профессии в жизни человека. Проанализировано государственное значение профориентационной работы с молодежью. Раскрыты механизмы влияния качества профориентационных мероприятий на уровень профессионального самоопределения. Обосновано необходимость применения научного подхода в разработке профориентационных технологий.

Систематизировано основные теоретические подходы к профориентационной работе в психологии. Произведен их качественный анализ и выработан авторский подход к приемам профориентации. Проанализировано причины неэффективности профориентационной работы прошлых лет.

Разработано и предлагается к обсуждению авторский проект Концепции государственной системы профориентации в Украине. Подробное содержание государственной системы профориентации будет отображено в последующих статьях.

The article reveals the importance of career choices in life. Analyzed the State importance of vocational guidance work with young people. Revealed mechanisms of influence of the quality of vocational guidance activities at the level of professional self-determination. Justified the need for a scientific approach to the development of vocational guidance technology.

Systematized the main theoretical approaches to vocational guidance work in psychology. Made their qualitative analysis and developed the author's approach to the methods of vocational guidance. Analyze the reasons of ineffectiveness of career guidance in previous years.

Developed and offered to discuss the author's project of the Concept of State system of vocational guidance in Ukraine. The detailed content of the State system of vocational guidance will be displayed in the following articles.

Статтю подано до друку 10.12.2014.

©2014 р.

О. М. Чанцева-Коваленко (м. Суми)

СПЕЦИФІКА РОБОТИ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА ПІД ЧАС СІМЕЙНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

Одна із гострих проблем практичного психолога під час сімейного консультування - отримання повної, об'єктивної, достатньої інформації про ситуацію у сім'ї клієнта. Від цієї інформації залежить точність постановки діагнозу, вибір методів і напрямку корекційної роботи і ефективність допомоги. А.Н. Волкова, Т.М. Трапезнікова вважають, що збір інформації передбачає наявність у консультанта певної моделі сім'ї і шлюбу, можливих джерел їх дестабілізації. Однак теорія сім'ї і шлюбу є ще далекою до завершеності. Це породжує значні розходження у методах і характері інформації, яка збирається, її інтерпретації і використанні [8, с. 34]. Аналіз літератури з даної проблематики дає підстави стверджувати, що різні теоретичні

підходи до психотерапії та консультування сім'ї в основному однаково оцінюють крайні варіанти сімейних взаємин, але акцентують увагу на різних особливостях життєдіяльності сім'ї і помітно розходяться у розумінні завдань та способів психодіагностики сім'ї. Такий стан психодіагностики сім'ї не задовольняє практику консультування сім'ї, ускладнює об'єктивну оцінку його результативності, а також перешкоджає удосконаленню і розвитку теорії.

Мета статті – проаналізувати сучасні підходи практичних психологів до сімейного консультування та запропонувати власні методики діагностики сім'ї практичними психологами, що спираються на принципи різних теоретичних підходів.

Більшість практичних психологів оцінюють функціонування сім'ї, не використовуючи стандартну форму і тестування, а лише базуючись на даних клінічного інтерв'ю. У першому інтерв'ю терапевт виявляє моделі взаємодій всередині сім'ї [3, с. 56]. Навайтіс Г. зазначає, що спроби еkleктично поєднати елементи психодіагностики сім'ї навряд чи можуть достатньо відповідати задачі її пізнання, так як невіршеним залишається питання про більш загальні парадигми діагностики, про теоретичні і методологічні передумови, на які має спиратися дослідження. На думку Сміхова В.А., психологічне значення способів спілкування у конфліктних ситуаціях повноцінно розкривається лише у межах клінічного аналізу сімейних взаємин і глибинних психологічних особливостей учасників суперечок. Наявність у конфліктному спілкуванні та його причинах неусвідомлюваних компонентів значно ускладнює становище партнерів і роботу психолога-консультанта. Для досягнення корекційного ефекту практичний психолог має володіти не лише спеціальними способами розуміння, але й особливими прийомами донесення до клієнтів психологічної суті конфлікту, шляхів виходу з нього [1, с. 23]. Особливу увагу дослідники звертають на те, що психодіагностику у сімейному консультуванні здійснювати нелегко через низку причин. До них, насамперед, відносять наступні:

- **відсутність єдиного підходу до діагностики сімейних стосунків** (кожна теоретична модель консультування пропонує своє розуміння діагностики і власні техніки діагностування);
- **досвід практичного психолога і клієнтів, їх цінності, розуміння сенсу сімейного життя** великою мірою визначають оцінку сімейних взаємин (професійний практичний психолог повинен усвідомлювати ці обставини і критично розглядати свої висновки);
- діагностиці сімейних взаємин заважають **різні пояснення їх динаміки партнерами**.

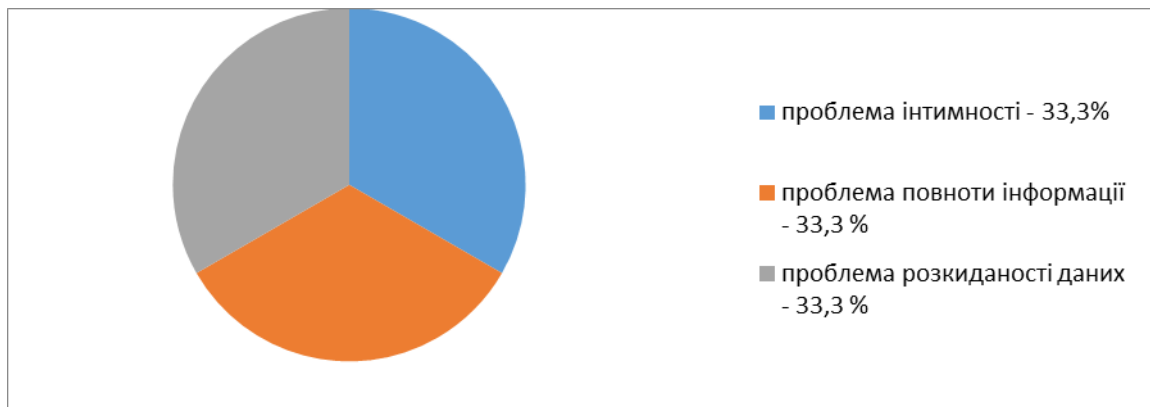
На думку вчених, супротив сім'ї дійсному пізнанню взаємин у ній може бути обумовлений також змінами психологічного клімату сім'ї: у кожній сім'ї можливі періоди більшої емоційної близькості і деякого віддалення, які змінюють один одного. У психологічну консультацію конфліктні сім'ї найчастіше звертаються у період умовної стабільності. Внаслідок цього, точно діагностувати емоційний фон сімейних взаємин, зазвичай, вдається після тривалого спостереження. Згадані обставини дозволяють стверджувати, що діагностика сімейних взаємин продовжується стільки, скільки триває консультування сім'ї [9, с. 45].

Ще одну цікаву точку зору на діагностичні проблеми отримання інформації про сім'ю знаходимо у Ейдеміллера Е.Г., Юстіцкіса В., які виділяють наступні проблеми, показані на рис.1:

а) *проблема інтимності*: у відповідності з моральними і естетичними нормами деякі галузі життя сім'ї приховані пеленою інтимності і тому важкодоступні для чужих людей;

б) *проблема повноти інформації*: багато подій сімейного життя протікають швидко, не затримуючи на собі уваги;

в) *проблема розкиданості даних*: багато явищ, які представляють інтерес для сімейного психотерапевта, існують у різних сферах життєдіяльності сім'ї і проявляються лише в окремі моменти її життя.

Рис.1. Діагностичні проблеми отримання практичним психологом інформації про сім'ю

Особливу увагу дослідники звертають на **конкретні діагностичні методи**, які дозволяють психологу здійснити аналіз подружніх взаємин. Серед них значною ефективністю відрізняються наступні:

- поетапна методика вивчення сім'ї Г.М. Андрєєвої;
- техніка спрямованої рефлексії конфліктної події В.А. Сміхова;
- методика діагностики психологічного здоров'я сім'ї, розроблена В.С. Торхтій;
- методика діагностики міжособистісних взаємин Т.Лірі;
- Вісбаденський питальник, розроблений Н. Пезешкіаном;
- кольоровий тест взаємин у сім'ї;
- методика діагностики міжособистісного сімейного конфлікту, розроблена В.П. Левкович, О.Е. Зуськова;
- модифікація тесту Роршаха для діагностики порушення сімейного спілкування.

Різноманітні схеми діагностики сімейних взаємин дозволяють практичному психологу навчити сім'ю по-новому дивитися на власні стосунки, розкривають часто недостатньо усвідомлені аспекти спілкування і взаємодії. Сутність психологічного консультування конфліктних родин полягає у виробленні рекомендацій зі зміни негативних психологічних факторів, що ускладнюють життя родини, особливо при переході родини з однієї стадії розвитку в іншу. **Сімейне консультування** розглядається як одна з форм подружньої терапії, оскільки мова йде про більш прості, поверхневі і короточасні психотерапевтичні впливи, в основному в конфліктних і кризових ситуаціях. Консультації дозволяють знайти вихід з конкретних конфліктних ситуацій [6, с. 12].

Автор пропонує під час сімейного консультування на першому етапі роботи практичним психологам користуватися двома методиками, які здатні об'єктивно показати картину взаємовідносин в родині. У нашому дослідженні брали участь чотири подружні пари, стаж сімейного життя яких до шести років. Кожній подружній парі пропонувалося виконати по дві методики (чоловіку і дружині окремо), спрямованих на дослідження самооцінки конструктивної взаємодії в подружніх відносинах та рівня спілкування та відвертості в подружній парі.

Для визначення самооцінки конструктивної взаємодії в подружніх відносинах доречно використовувати методику **«Самооцінка конструктивної взаємодії в подружніх відносинах»**, яка дозволила скласти загальну картину поведінки партнерів у процесі взаємодії один з одним.

Методика самооцінки конструктивної взаємодії в подружніх відносинах

Інструкція: Проаналізуйте і оцініть за п'ятибальною шкалою свою поведінку у взаємодії з чоловіком (дружиною) за 15 позиціями, представленими в наступній матриці:

Тест «Самооцінка конструктивної взаємодії в подружніх відносинах»

№	Позиція	Оцінка
1	Я поважаю себе, і тим більше чоловіка (дружину)	5 4 3 2 1
2	Я завжди пам'ятаю, він (вона)	5 4 3 2 1
3	Я намагаюся не накочувати помилки і образи, а зразу реагую на них	5 4 3 2 1
4	Я ніколи не роблю сексуальних докорів	5 4 3 2 1
5	Я ніколи не роблю зауважень чоловікові (дружині) у присутності чужих людей, в тому числі і в присутності дітей	5 4 3 2 1
6	Я ніколи не перебільшую власні здібності і переваги	5 4 3 2 1
7	Я не вважаю себе завжди і в усьому правим (ою)	5 4 3 2 1
8	Я ніколи не ревную і завжди довіряю дружині (чоловіку)	5 4 3 2 1
9	Я завжди уважний, вмю слухати і чути дружину (чоловіка)	5 4 3 2 1
10	Я постійно працюю над своїми недоліками турбуюсь про свою фізичну привабливість	5 4 3 2 1
11	Я ніколи не говорю про недоліки дружини (чоловіка), а веде розмову про конкретну поведінку в конкретній ситуації	5 4 3 2 1
12	Я завжди відношуся до захоплень дружини (чоловіка) з цікавістю і повагою	5 4 3 2 1
13	Я не намагаюся, щоб не сталося, встановити істину в сімейних стосунках, якщо є можливість не робити цього	5 4 3 2 1
14	Я намагаюся знаходити час для того, щоб іноді відпочивати один від одного, надаю таку можливість дружині (чоловіку)	5 4 3 2 1
15	В конфлікті я іноді не роблю ставку на перемогу і завжди готовий поступитися	5 4 3 2 1

Оцінка результатів:

1. Підрахуйте суму отриманих балів за всіма 15-а позиціями і знайдіть середнє арифметичне від цієї суми.

2. Якщо отриманий результат складає від 4,5 до 5 балів, то ваша готовність до конструктивної взаємодії в подружніх відносинах висока і виключає конфлікт.

3. Якщо отриманий результат складає від 4 до 4,5 балів, то рівень вашої готовності до конструктивної взаємодії вище середнього. Щоб виключити конфліктність у відносинах з чоловіком (дружиною), вам необхідно переглянути окремі позиції вашої поведінки.

4. Якщо отриманий результат складає від 3 до 4 балів, то рівень вашої готовності до конструктивної взаємодії середній, а отже, ймовірність конфліктів з чоловіком (дружиною) досить високий. Вам необхідно серйозно переглянути деякі позиції вашої поведінки.

5. Якщо результат менше 3-х балів, то рівень вашої готовності до конструктивної взаємодії низький, а ймовірність конфліктів з чоловіком (дружиною) дуже висока. Вам необхідно дуже серйозно переглянути більшість позицій вашої поведінки, вказаних в тексті, і активно працювати над собою.

Характер подружніх відносин багато в чому залежить від ступеня узгодженості сімейних цінностей чоловіка і дружини, ролевих уявлень про те, хто і як має поводити себе в новому аспекті, а також від здатності подружжя взаємодіяти, не включаючи конфліктні ситуації. А **«Методика дослідження подружніх взаємин»** дозволяє визначити на якому рівні в даний час знаходиться спілкування та відвертість партнерів, і чи є необхідність хоч у одного з них ділитись своїми проблемами та переживаннями за межами сімейного кола.

Методика дослідження подружніх стосунків

Призначення: діагностика характеру спілкування в родині.

Інструкція до тесту: Уважно прочитайте кожне ствердження і оберіть один з трьох запропонованих варіантів відповідей.

Тестовий матеріал

1. Чи є у Вас почуття необхідності серйозного з'ясування стосунків (так – 1 бал, – 0, це безрезультатно – 2).
2. Коли Ви хочете задати делікатне питання, чи можете Ви зробити це прямо, без обвинувачень (так – 0, так, але потрібні певні умови та обставини – 1, про це не може бути й мови – 2).
3. Чи вважаєте Ви, що Ваш партнер багато що умовчує з того, що його дійсно хвилює (так – 1, не маю уявлення – 2, я в курсі всіх його проблем – 0).
4. Чи можете Ви розмовляти зі своїм партнером про серйозні речі в будь-який час (так - 1, не завжди, потрібен певний момент - 1, в більшості випадків ні, тому що він не має часу - 2).
5. Коли Ви розмовляєте один з одним, то стежите за тим, щоб Ваші формулювання були точні (так, я обмірковую, зважую свої слова - 1, ні, ми говоримо прямо, те, що думаємо - 2, висловлюю своє ім'я, але прислухаюся і до чужого - 0).
6. Коли Ви ділитеся з партнером своїми проблемами: чи немає у Вас такого почуття, що Ви тим самим обтяжуєте його (так, це часто буває - 2, він просто не цікавиться моїми проблемами - 1, він завжди проявляє участь - 0).
7. Чи приймає хтось з Вас важливе рішення, яке стосується його самого, не радячись з іншим (трапляється і так - 2, ми разом обговорюємо це, але останнє слово кожен залишає за собою - 1, ми вирішуємо і обговорюємо все разом - 0).
8. Не замислювалися Ви над тим, чому саме віддаєте перевагу частіше поділитися з друзями, ніж зі своїм супутником життя (іноді це трапляється - 1, ні - 0, друзі мене краще розуміють - 2).
9. Чи не буває так, коли партнер розмовляє з Вами, Ви думаєте про щось інше (буває і так - 2 очка, ні, я слухаю уважно - 0, якщо я відчуваю, що неуважний (на), то прагну зосередити свою увагу - 1).
10. У розмові Ви намагаєтеся, насамперед, висловитися самі (неодмінно - 2 очка, зазвичай даю партнеру висловити все, що його хвилює - 0, вважаю, що ми обоє повинні ділитися своїми проблемами - 1).

Бали за кожну відповідь нараховуються відповідно до таблиці. Ключ к тесту:

12345678910

A 1010122122

B 0121211000

C 2202000211

Інтерпретація результатів тесту:

від 0 до 10 балів: у Вашій родині прийнято розповідати про свої проблеми. Кожен з вас ділиться тим, що його обтяжує, і партнер його уважно вислуховує. У вас немає потреби ділитися з кимось іншим: друзями, родичами, бо вдома вас розуміють краще.

від 11 до 29 балів: не можна сказати, що у Вашій родині абсолютно не діляться один з одним своїми проблемами. Але є ряд речей, про які Вам потрібно і можна було б говорити. Але цього не відбувається. Існують питання, про які Ви не говорите. А це веде до відчуження, бо кожен відчуває необхідність мати поруч людину, яка б його розуміла. І таку людину шукає.

Результати дослідження представлені в табл. 2.

Таблиця 2

Результати дослідження самооцінки конструктивної взаємодії в подружніх відносинах та характеру спілкування в родині

№	Методика №1		Методика №2	
	жінка	чоловік	жінка	чоловік
1	4,1	3,3	10	7
2	3,3	2,4	5	5
3	3,5	4,3	8	10
4	3,7	4	7	4

Пара №1. Методика №1. Результат даної методик показав, що у чоловіка та дружини готовність до конструктивної взаємодії, виключаючи конфліктність у стосунках, є різною: у дружини вище середнього, у чоловіка середній. Це може бути обумовлено невмінням та неготовністю переглянути та змінити позиції власної поведінки, пристосуватись до іншого.

Методика №2. Результат даної методики показав, що рівень спілкування та відвертості партнерів є однаковим (високим). Це дає можливість стверджувати, що кожен з подружжя ділиться тим, що його турбує, а інший його уважно вислуховує. У них немає потреби ділитись з кимсь іншим: друзями, родичами, тому що їх вдома розуміють найкраще.

Пара №2. Методика №1. Результат даної методик показав, що у чоловіка та дружини готовність до конструктивної взаємодії, виключаючи конфліктність у стосунках, є різною: у дружини середній, у чоловіка низький. Такий показник є досить негативним, оскільки відносини в даній сім'ї є досить конфліктними. Це може бути обумовлено невмінням та неготовністю переглянути та змінити позиції власної поведінки, пристосуватись до іншого.

Методика №2. Результат даної методики показав, що рівень спілкування та відвертості партнерів є однаковим (високим). Це дає можливість стверджувати, що кожен з подружжя ділиться тим, що його турбує, а інший його уважно вислуховує. У них немає потреби ділитись з кимсь іншим: друзями, родичами, тому що їх вдома розуміють найкраще.

Пара №3. Методика №1. Результат даної методик показав, що у чоловіка та дружини готовність до конструктивної взаємодії, виключаючи конфліктність у стосунках, є різною: у дружини середньою, у чоловіка вище середнього. Це може бути обумовлено невмінням та неготовністю переглянути та змінити позиції власної поведінки, пристосуватись до іншого.

Методика №2. Результат даної методики показав, що рівень спілкування та відвертості партнерів є однаковим (високим). Це дає можливість стверджувати, що кожен з подружжя ділиться тим, що його турбує, а інший його уважно вислуховує. У них немає потреби ділитись з кимсь іншим: друзями, родичами, тому що їх вдома розуміють найкраще.

Пара №4. Методика №1. Результат даної методик показав, що у чоловіка та дружини готовність до конструктивної взаємодії, виключаючи конфліктність у стосунках, є однаковою: у дружини та у чоловіка середньою. Це дає можливість врівноважити та налагодити стосунки. Але все ж такий рівень готовності до конструктивної взаємодії може бути обумовлений невмінням та неготовністю переглянути та змінити позиції власної поведінки, пристосуватись до іншого.

Методика №2. Результат даної методики показав, що рівень спілкування та відвертості партнерів є однаковим (високим). Це дає можливість стверджувати, що кожен з подружжя ділиться тим, що його турбує, а інший його уважно вислуховує. У них немає потреби ділитись з кимсь іншим: друзями, родичами, тому що їх вдома розуміють найкраще.

Методика №2. Результат даної методики показав, що рівень спілкування та відвертості партнерів є різним: у жінки високим, а у чоловіка низьким. Така ситуація є досить складною, оскільки в представленні дружини сімейне спілкування є досить відвертим, і не потрібним стороннього втручання, а у представленні чоловіка не відвертим: оскільки його не розуміють, і він намагається знайти підтримку за межами сімейного кола. З таким подружжям потрібна робота психолога для встановлення нормальної внутрішньої взаємодії та контактування.

Тож аналіз результатів проведеної методики №1 показав, що у більшості з досліджуваних подружніх пар рівень самооцінки конструктивної взаємодії у відносинах є досить різним, в більшості середнім. Це дає можливість стверджувати, що така взаємодія є насиченою конфліктами та обумовленою невмінням та неготовністю переглянути та змінити позиції власної поведінки, пристосуватись до іншого, можливо, невмінням взаємодіяти в зв'язку з невеликим стажем сімейного життя. Аналіз результатів проведеної методики №2 показав, що рівень спілкування та відвертості в подружній парі, у більшості з досліджуваних, є однаковим - високим. Таким чином можна стверджувати те, що взаємодія відбувається відверто, на одному рівні, та проблем і спілкування в них не буде (при умові, що рівень буде один і той же).

Висновки. Сім'я є досить складним утворенням. Вирішення проблем та налагодження відносин в сім'ї, особливо в молодій, є тяжким та тривалим процесом. Позитивному перебігу та прискоренню цього процесу може допомогти практичний психолог. В даний час робота практичного психолога є досить потрібною та поширеною. По відношенню до роботи з молодими сім'ями психолог працює в таких напрямках: просвітницька діяльність, психологічна діагностика, сімейне консультування. Уміле поєднання цих методів дасть змогу вирішити досить велику кількість сімейних питань та допоможе подружжю справитись з проблемами.

Література

1. Ключева Н. В. Психолог и семья: диагностика, консультация, тренинг. – Ярославль, 2012. – 56 с.
2. Ковальов С.В. Психология семейных стосунків. – К. : Наука, 2011. – 277 с.
3. Лисенко О.В. Модификация методики исследования особенностей межличностного восприятия в конфликтной ситуации // Практична психологія та соціальна робота. – 2013. – №5. – С. 23–27.
4. Максименко С.Д., Соловієнко В.О. - Загальна психологія. Навч. посіб. - К.: МАУП, 2000. – 256 с.
5. Максимова Н. Ю., Мілютіна К. Л., Піскун В. М. Патопсихологія підліткового віку. – К. : Главник, 2013. – 335 с.
6. Обозов Н.М. Психологія між особистісних відносин. - К.: Либідь. - 2010.
7. Романов К.В. Нравственный мир молодой семьи. – Ленинград: Семья и школа, 2014. – 185 с.
8. Хорни К. Наши внутренние конфликты. – М.: Бахрах, 2010. – 289 с.
9. Шнейдер Л.Б. Психология семейных отношений. – М. : ЭКСМО. – Пресс, 2011.

В статье представлены сущность и задачи работы психолога во время семейного консультирования, результаты практического применения методик диагностики семейных отношений. Рассмотрены стандартные модели взаимодействий внутри семьи. Изучены элементы психодиагностики семьи. Определены причины осложнения отношений семейных партнеров и работу с ними психолога-консультанта. Рассмотрены оптимальные пути достижения коррекционного эффекта практическим психологом по его работы с семьей. Графически изображены диагностические проблемы получения практическим психологом информации о семье. Проанализированы реальные причины сопротивления семьи во время консультаций у практического психолога. Доказана целесообразность диагностировать эмоциональный фон семейных взаимоотношений. Исследовано четыре супружеских пар,

стаж семейной жизни которых до шести лет. Рассмотрены преимущества использования новых методик в диагностике. Проанализирована эффективность выбранного материала для использования его практическими психологами.

The paper presents the nature and objectives Psychologist during family counseling, practical application of the results of diagnostic methods of family relationships. Considered the standard model interactions within the family. Studied elements psychodiagnostic family. The reasons complications of family relationship partners and work with clinical psychologist considered the most optimal ways to achieve the remedial effect of practical psychologist concerning his work and his family. Graphics diagnostic problems getting practical psychologist household information. Analyzed the real reasons for resistance family in consultation with Psychologist. The expediency diagnose emotional background of family relationships. Investigated seven couples experience family life which six years. Advantages of using new techniques in diagnosis. The effectiveness of the chosen material for use practical psychologists.

Статтю подано до друку 12.12.2014.

©2014 р.

Н. В. Гриньова (м. Умань)

ПСИХОКОРЕЦІЯ ЗАСОБОМ МАЛЮНКУ В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА

Постановка проблеми. Професійне становлення майбутнього практичного психолога не можливе без особистісної психокорекції, яка спрямована на професійний розвиток та самовдосконалення, гармонізацію особистості. В останнє десятиліття набуває науково-практичного обґрунтування психодинамічна парадигма Т. С. Яценко, яка зорієнтована на глибинне пізнання та корекцію психіки суб'єкта в єдності свідомого та несвідомого. Відповідна методологія асимілює теоретико-практичні результати різних підходів (психоаналізу, гештальтерапії, гуманістичної психології, феноменологічного підходу). В полі уваги знаходиться також як проєктивна здатність людини до малюнкової візуалізації власного психологічного змісту, так і психоаналіз неавторського малюнку завдяки актуалізації механізмів проєктивної ідентифікації. Представлене вище знаходить вияв в методі АСПН (активне соціально-психологічне навчання), який є системно впорядкований і реалізується в конкретних методиках, провідною серед яких є психоаналіз комплексу тематичних малюнків.

Метод психоаналізу комплексу тематичних малюнків, який розроблений професором, доктором психологічних наук НАПН України Т.С. Яценко, є проєктивною, графічною методикою, оскільки передбачає створення малюнку тематичного й вільного характеру. Використанню малюнку з метою глибинно-психологічного пізнання та психокорекції в рамках психодинамічного підходу присвячені праці послідовників Т.С. Яценко: С.М. Аврамченко, К.А. Бабенко, О.Г. Білої, Т.І. Білухи, Т.В. Богдан, Л.Л. Бондаревської, Т.В. Горобець, І.В. Євтушенко, І.В. Калашник, А.Е. Мелоян, Л.В. Мошенської, О.Г. Стасько, Л.Г. Туз, С.Г. Харенко, Н.В. Шавровської та ін.

Метою статті є окреслення особливостей психодинамічного підходу до аналізу графічного матеріалу.

Аналіз наукових досліджень. В основі методу психоаналізу комплексу тематичних малюнків лежить психодинамічний підхід. В науковій літературі визначення психодинамічного підходу міститься у працях таких учених: Л.І. Анциферової, А.О. Александрова, О.Ф. Бондаренка, Б.Д. Карвасарського, Т.С. Яценко та ін.